

124

Fons de l'AHS per a la història del teatre a Sabadell

Jordi Torruella Llopart, tècnic de l'AHS / jtorruella@ajsabadell.cat

---

En els darrers trenta anys, l' AHS ha rebut un seguit d' ingressos, ja sigui de fons personals i d' associacions o bé petites donacions de documentació aïllada, que han significat un important increment de recursos per a un millor coneixement del món del teatre a Sabadell. Parlem de fons d' actors aficionats, d' entitats teatrals, d' estudiosos i col·leccionistes de documents, de fotògrafs, etc.

Aquests fons complementen la informació que ens pot aportar el fons municipal de l' Ajuntament de Sabadell, que en l' exercici de les seves competències sobre urbanisme, seguretat pública, cultura, etc., ha produït documentació relativa a la construcció d' edificis destinats a teatres, subvencions a entitats, promoció d' activitats, informes i inspeccions de locals públics, dades estadístiques..., i l' hemeroteca local, amb una premsa generalista que acostumava a incloure cròniques i notícies teatrals i amb butlletins de diverses entitats.

Tot seguit fem una pinzellada sobre alguns del fons més rellevants per a la història del teatre a Sabadell.

Joaquim Fau i Crespi

Entre la documentació personal d' aquest fons trobem unes sis unitats d' instal·lació relacionades amb la seva activitat en diverses entitats teatrals de la ciutat, principalment al grup Palestra i a Joventut de la Faràndula. Hi destaquen una quinzena de dossiers de l' agrupació Palestra dels anys 1957-1959. Es tracta de dossiers que corresponen a les diverses obres representades, tant a Sabadell com a fora de la ciutat, integrats per programes, retalls de premsa i hemeroteca, notes radiades, textos, etc., sovint acompanyats de fotografies. De l' agrupació Palestra també s' hi troben una col·lecció de programes del període 1960-1968.

Del teatre La Faràndula hi ha quatre dossiers que apleguen informació de les temporades 1956/57 a 1959/60, integrats per invitacions, programes, retalls de premsa, opuscles, notes radiades, algun carnet personal, fotografies.

Altres dossiers de contingut similar són els relatius a la seva activitat a la Joventut de la Faràndula quan actuava al Teatre Alcázar (1951-1956), on es pot trobar també informació sobre les activitats d' esbarjo organitzades.

Figura 1. *Contracte de la companyia Herrero-Guitart a càrrec d' Amics el Teatre per a representar al teatre Euterpe l' obra La Garra, 24 d' octubre de 1936* (AHS. Fons Amics del Teatre, AP 669/9).

De la seva activitat com a locutor de Ràdio Sabadell es conserven els guions del programa *Artes y letras* dels anys 1955-1957, un dels quals és dedicat al quadre escènic de l' emissora, com també els guions del programa *Efemérides teatrales y musicales* de la temporada 1955/56.

Amics del Teatre (1927-1937)

Es tracta d' un fons molt escadusser, amb mostres de documentació testimonial però força interessant, atesa la rellevància que va tenir aquesta associació en el seu moment. Per exemple, s' hi conserva alguna correspondència sobre la constitució de l' associació i de relació amb altres entitats semblants de Barcelona i Terrassa i d' altra relacionada amb una polèmica generada arran de la representació d' obres de teatre

Figura 2. Programa de l'estrena al teatre Euterpe de l'obra La Garra, 4 de novembre de 1936 (AHS. Col·lecció de Documentació Ciutadana).

ofensives a la religió catòlica. També hi trobem un contracte amb una companyia teatral en plena Guerra Civil, factures i rebuts d'honoraris de la companyia i un llibre de caixa (1932-1936), a partir del qual es pot fer un seguiment del nombre de socis, ingressos de taquillaatge, despeses de contractació, etc.

D'aquesta mateixa entitat, dins de la Col·lecció de Documentació Ciutadana, es conserva gairebé tota la programació teatral del període 1928-1937, a més d'altres del període de postguerra, ja com a Amigos del Teatro.

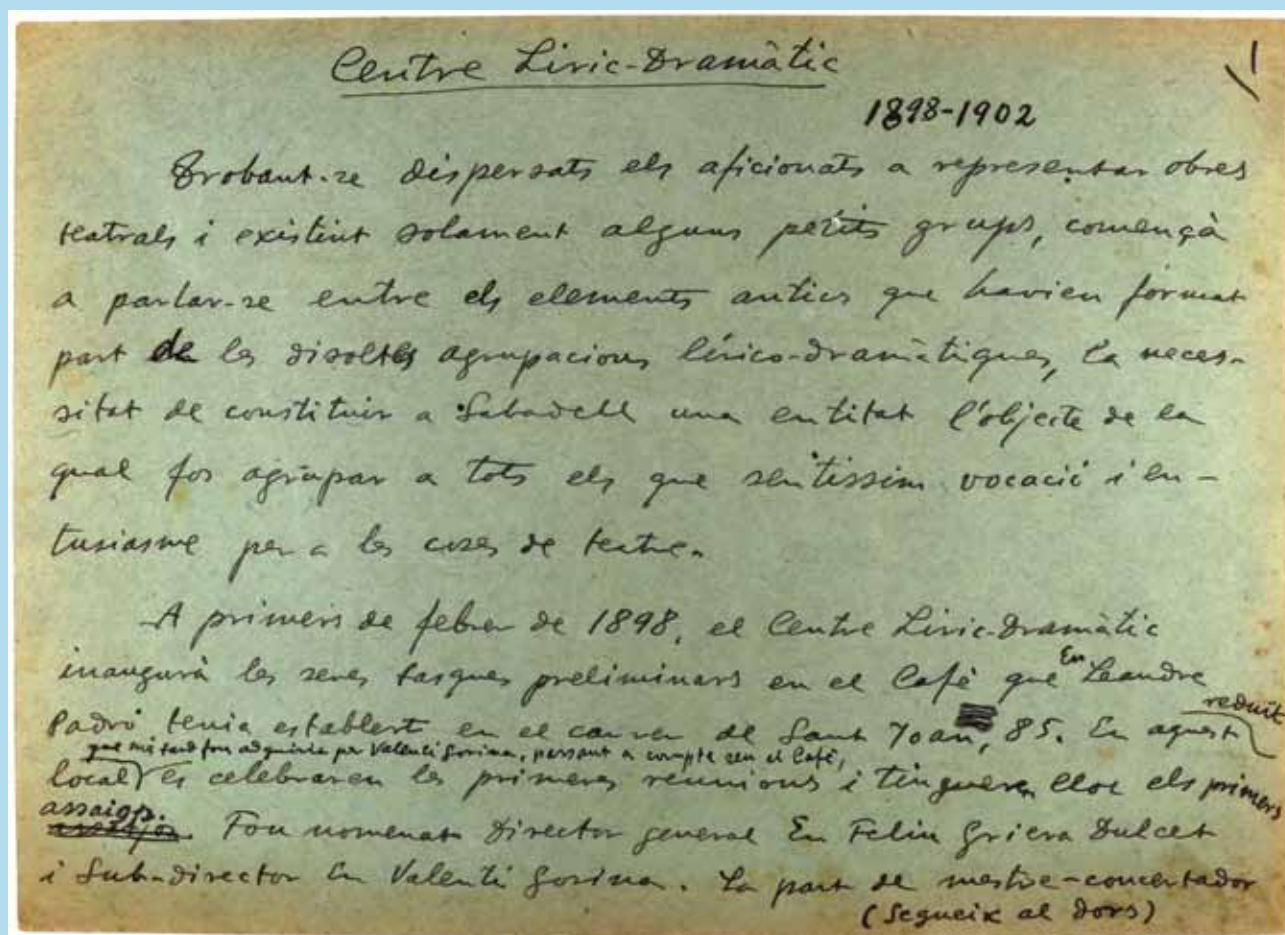
Joventut de la Faràndula

L'AHS conserva un llibre d'actes (1949-1961) d'aquesta companyia i gairebé 200 fitxes de socis de finals de la

dècada de 1940. El llibre d'actes és precedit d'un reglament interior de l'any 1947 i és un bon document per copsar l'organització, programació i activitat de la companyia. A més, s'hi recullen algunes incidències de la construcció del teatre municipal. Les fitxes solen anar acompanyades de fotos i aporten dades sobre el currículum teatral dels socis.

Radio Juventud

Emissora gestionada pel Frente de Juventudes i integrada dins la Cadena Azul de Radiodifusión, fou activa entre 1952 i 1969/1970. Del seu fons es conserven fonamentalment guions radiofònics de temàtica diversa. Hi ha gairebé un centenar de guions de ràdio teatre dels anys 1955-1957.

127

Figura 3. Manuscrit sobre la història del teatre del Centre Líric Dramàtic de Sabadell, 194? (AHS. Fons Ramon Ribera i Llobet, AP 614/11).

Ricard Simó i Bach

La part més rellevant i coneguda d'aquest fons és la sèrie de dossiers biogràfics de sabadellencs de tota mena. N'hi ha una quarantena de personatges vinculats al món del teatre (actors, escriptors, propagadors). Aquests dossiers solen consistir en un resum biogràfic acompanyat de retalls de premsa, currículums, fotografies, correspondència, etc.

Ramon Ribera i Llobet

Es podria dir que és el fons “del teatre” de l’AHS, per la cronologia i diversitat del material conservat.¹ Ramon Ribera i Llobet (1882-1957) fou un impressor, escriptor i periodista que dedicà bona part de la seva vida

a l’estudi del teatre. Va aplegar una col·lecció de retalls de premsa, programes, fotografies, butlletins, etc., a partir de la qual pretenia escriure un llibre. L’obra no va arribar a reeixir, però sí que va escriure alguns estudis de determinats teatres o agrupacions teatrals. És el cas de la Societat Coral Recreativa El Ciervo, Societat Coral Colón, Centre Líric Dramàtic, Agrupació Dramàtica Carbonell i Acadèmia Catòlica.

El gruix del fons és una col·lecció de dossiers dels diversos teatres de Sabadell, desiguals en el contingut, però que solen estar formats per programes, retalls de premsa, fulls de notes, transcripció de documents de

¹ Per a una descripció de la intervenció arxivística i característiques del fons vegeu Jordi TORRUELLA LLOPART, “El fons personal Ramon Ribera i Llobet (1901-1957): una font per a la història del teatre a Sabadell”, *Arraona*, núm. 28 (2004), p. 200-205.

Figura 4. Àlbum sobre la tercera edició dels Festivals Artístics de Sabadell, organitzats pel quadre escènic Palestra, juliol de 1957 (AHS. Fons Joaquim Fau i Crespi, AP 530/1).

particulars o d'entitats, fotografies, alguna relació de socis o actors, etc. Altres dossiers apleguen documentació de companyies teatrals i d'entitats promotores del teatre.

Finalment, cal destacar la col·lecció d'unes 300 fotografies d'actors, edificis i decorats, en la seva major part perfectament documentades.

Josep M. Gil i Sanchís

Josep M. Gil i Sanchís (1900-2000), actor aficionat al teatre des d'adolescent i que arribà a ser director de la Joventut de la Faràndula. El seu fons és integrat fonamentalment de diversos àlbums de programes, fotografies i crítiques teatrals que recullen el seu pas per la companyia Carbonell (1929-1935) i la Joventut de la Faràndula (1940-1960). D'altres àlbums són reculls documentals d'un homenatge que se li féu amb motiu dels seus 90 anys i amb motiu de rebre la Medalla de la Ciutat al Mèrit escènic (1992). Així mateix, també hi ha alguns escrits sobre la història de la Joventut de la Faràndula i entrevistes.

Col·lecció de Documentació Ciutadana

D'ençà de la fundació de l'actual AHS, moltes petites donacions de documents sobre temàtica diversa han anat bastint una col·lecció que, entre altres àmbits, abraça també el món del teatre. Programes, opuscles, invitacions, documents solts, s'han classificat segons els diferents teatres de la ciutat, companyies i agrupacions teatrals o bé entitats que disposaven d'alguna secció dramàtica, com ara el Centre Líric Dramàtic, el Cercle Republicà Federal, Societat Coral Americana, Societat Coral Centre Sabadellès "Gelats", etc.

Francesc Casañas i Riera

Del fons d'aquest fotògraf, actiu sobretot entre la dècada de 1920 i la Segona República, i al qual devem la bona part de la memòria visual d'aquest període, es conserven algunes fotografies de la secció dramàtica de l'Acadèmia Catòlica, ja sigui de quadres escènics

com retrats d'actors caracteritzats. També va fotografiar esdeveniments de teatre a l'aire lliure (bosc de Can Feu) i de teatre infantil a la Casa de Caritat.

Jaume Balmes i Benedicto

Són milers les fotografies que Jaume Balmes va fer en els seus reportatges de representacions teatrals. La cronologia de les imatges, la immensa majoria perfectament documentades, abraça els anys 1944-1957. Hi destaquen sobretot les agrupacions de Joventut de la Faràndula, la Congregació Mariana, el Centre Parroquial Sant Vicenç, Acció Catòlica de la Puríssima Concepció, com també mostres de teatre infantil.²

Col·leccions fotogràfiques

Al marge de l'existència de fons d'autor, l'AHS ha rebut en els darrers anys diverses donacions de fotografies sobre el món del teatre. Com a més rellevants podem esmentar les donades per Salvador Fité sobre les agrupacions teatrals Palestra i Joventut de la Faràndula, que sumen gairebé 600 imatges de les dècades de 1950 a 1970. ●

² Sobre l'obra d'aquest fotògraf, vegeu Núria F. RIUS *et al.*, *Realitats: Joan Balmes i Benedicto (1915-2004), un fotoreporter social del primer franquisme*, Sabadell: Ajuntament de Sabadell, 2014.